

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005155

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-09-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ № 160-к від 24 вересня 2026 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хомич Іван Олександрович

2. Ivan O. Khomych

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 08-09-2026

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 000000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16690

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.67

Тема дисертації:

1. Реалізація права на пенсію в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні

2. Realisation of the Right to a Pension in the Solidarity System of Compulsory State Pension Insurance in Ukraine

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретичних і практичних проблем реалізації права на пенсію в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування України. За структурою робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У Розділі 1 проаналізовано наукові підходи до поняття «пенсія», розкрито історичний вимір цієї дефініції та окреслено суть солідарної системи пенсійного страхування. Сформульовано дефініцію права на пенсію в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Встановлено, що правозастосування є домінуючою формою реалізації права на пенсію. Обґрунтовано, що реалізація права на пенсію в солідарній системі характеризується дихотомічною природою та розглядається у вузькому і широкому значенні. Захисні функції пенсії є концептуальною основою реформування пенсійного

законодавства в контексті соціально-економічних змін та втілення конституційних принципів соціальної та правової держави, а також принципу верховенства права. Підкреслено, що кодифікація у сфері соціального захисту та пенсійного забезпечення сприятиме ефективній реалізації права на пенсію. Унормування умов та порядку реалізації права на пенсію необхідно здійснювати на основі принципів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Переважна більшість нещодавніх пенсійних реформ у Європейському Союзі зосереджена на пенсіях за віком, що відповідає викликам, пов'язаним із демографічним старінням населення та зростанням коефіцієнтів демографічного навантаження. Особливості реалізації права на пенсію в сучасних умовах зосереджені також у площині фінансової стійкості пенсійної системи, що потребує охоплення системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування осіб, зайнятих у нестандартних формах зайнятості. Відзначено, що цифровізація та штучний інтелект є визначальними інструментами трансформації механізму реалізації права на пенсію в сучасних умовах. Досліджено міжнародні та європейські стандарти реалізації права на пенсію (міжнародно-правові акти ООН, МОП, Ради Європи, законодавство ЄС) та обґрунтовано необхідність їх імплементації на засадах людиноцентричного підходу. Доведено, що ефективній реалізації права на пенсію сприятиме подальше впровадження відповідних міжнародних та європейських стандартів, зокрема щодо заборони дискримінації та забезпечення рівності прав жінок і чоловіків, координації соціального забезпечення та формування прозорої й зрозумілої пенсійної комунікації. У Розділі 2 реалізацію права на пенсію представлено як динамічний послідовний процес, що охоплює виникнення суб'єктивного права, визначення розміру виплати та підтримання її реальної вартості у часі. Установлено, що виникнення права на пенсію зумовлене юридичним фактичним складом дворівневої структури. Виявлено, що чинна модель прогресивного підвищення вимог до страхового стажу фактично є завуальованим механізмом підвищення пенсійного віку. Проаналізовано формулу обчислення пенсії та виявлено порушення страхового принципу еквівалентності внесків і виплат. Встановлено невідповідність підзаконного механізму щорічної індексації пенсій законодавчо визначеній моделі через наявність суперечностей між ними. Обґрунтовано поняття перерахунку пенсії як самостійного багаторівневого механізму подальшої реалізації права на пенсію. Акцентовано увагу, що проблематику реалізації права на пенсію доцільно розглядати в аспекті чотирьох основних видів пенсій – за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника та за вислугу років. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства, зокрема щодо відновлення величини оцінки одного року страхового стажу на рівні, який сприятиме визначенню розміру пенсії на гідному рівні з урахуванням конституційних гарантій права на соціальний захист. Запропоновано вдосконалення законодавства в частині, що відновлює зв'язок індексації з індивідуальним показником середньої заробітної плати та встановлює єдиний коефіцієнт індексації незалежно від року призначення пенсії. У Розділі 3 систему захисту права на пенсію розкрито як цілісний механізм, що поєднує позасудовий (адміністративний) і судовий способи захисту, доповнені конвенційними стандартами Європейського суду з прав людини та правовими позиціями Конституційного Суду України. Проаналізовано практику Європейського суду з прав людини, відповідно до якої право на пенсійні виплати, набуте в межах солідарної системи, може становити «майно» у розумінні статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Запропоновано авторську класифікацію пенсійних спорів за предметом судового захисту (спори щодо призначення, перерахунку та припинення або зупинення виплати пенсії).

2. The dissertation is devoted to a comprehensive study of the theoretical and practical problems of the realisation of the right to a pension in the solidarity system of compulsory state pension insurance of Ukraine. In terms of its structure, the work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references and appendices. Chapter 1 analyses the scholarly approaches to the concept of “pension”, reveals the historical dimension of this definition and outlines the essence of the solidarity system of pension insurance. A definition of the right to a pension in the solidarity system of compulsory state pension insurance is formulated. It is established that application of law is the dominant form of realisation of the right to a pension. It is substantiated that the realisation of the right to a pension in the solidarity system is characterised by a dichotomous nature and is considered in a narrow and a broad sense. The protective functions of a pension constitute the conceptual basis

for reforming pension legislation in the context of socio-economic changes and the implementation of the constitutional principles of a social and legal state, as well as the rule of law. It is emphasised that codification in the sphere of social protection and pension provision will facilitate the effective realisation of the right to a pension. The regulation of the conditions and procedure for realising the right to a pension must be carried out on the basis of the principles of compulsory state pension insurance. The vast majority of recent pension reforms in the EU are focused on old-age pensions, which corresponds to the challenges associated with the demographic ageing of the population and the growth of demographic dependency ratios. The specific features of realising the right to a pension in modern conditions are also concentrated in the area of the financial sustainability of the pension system, which requires the coverage by social insurance of workers in nonstandard forms of employment. It is noted that digitalisation and AI are decisive instruments for the transformation of the mechanism of realisation of the right to a pension in modern conditions. The international and European standards for the realisation of the right to a pension are studied (the international legal acts of the UN, the ILO and the Council of Europe, and EU legislation), and the necessity of their implementation on the basis of a human-centred approach is substantiated. It is proved that the effective realisation of the right to a pension will be facilitated by the introduction of international and European standards, in particular concerning the prohibition of discrimination and the ensuring of equality of the rights of women and men, the coordination of social security, and the formation of transparent and comprehensible pension communication. In Chapter 2, the realisation of the right to a pension is presented as a dynamic, sequential process that encompasses the emergence of a subjective right, the determination of the amount of the payment and the maintenance of its real value over time. It is established that the emergence of the right to a pension is conditioned by a juridical factual composition of a two-level structure. It is found that the current model of the progressive increase in the requirements for the length of insurance record is, in fact, a disguised mechanism for raising the retirement age. The pension calculation formula is analysed, and a violation of the insurance principle of the equivalence of contributions and payments is revealed. A discrepancy is established between the subordinate (by-law) mechanism of the annual indexation of pensions and the legislatively defined model, owing to the contradictions between them. The concept of pension recalculation is substantiated as an independent, multi-level mechanism for the further realisation of the right to a pension. It is emphasised that the problems of realising the right to a pension should be considered in the aspect of four main types of pension – old-age, disability, survivor's (in connection with the loss of the breadwinner) and long-service pensions. Proposals are formulated for improving the legislation, in particular concerning the restoration of the value of the assessment of one year of insurance record at a level that will facilitate the determination of the pension amount at a decent level, taking into account the constitutional guarantees of the right to social protection. An improvement of the legislation is proposed in the part that restores the link of indexation with the individual indicator of the average wage and establishes a single indexation coefficient irrespective of the year in which the pension was assigned.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Хомич І. О. Індexація пенсій в Україні: механізм і проблемні питання. Альманах права. 2023. Вип. 14. С. 521–526. DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14- 521-526.

- Хомич І. О. Правові аспекти визначення розміру пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні. Держава і право. Серія: «Юридичні і політичні науки»: зб. наук. праць. 2024. Вип. 95. С. 108–122. DOI: 10.33663/1563-3349-2024-95-108
- Хомич І. О. Реалізація права на пенсію в солідарних системах України та країн Європейського Союзу: виклики та перспективи. Альманах права. 2025. Вип. 16. С. 467–474. DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-467-474
- Хомич І. О. Постанови Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 821 та від 17.09.2025 № 1152 як інструмент чи бар'єр виконання судових рішень щодо призначення та перерахунку пенсій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2025. Вип. 92, ч. 2. С. 258–264. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.92.2.35
- Хомич І. О. Імплементация Закону України «Про адміністративну процедуру» у сфері пенсійного забезпечення: проблеми та перспективи позасудового захисту права на пенсію. Нове українське право. 2026. Вип. 1. С. 384–392. DOI: 10.51989/NUL.2026.1.49.
- Хомич І. О. Особливості реалізації права на пенсію у солідарній системі пенсійного страхування в умовах цифровізації. Актуальні проблеми трудового права та права соціального забезпечення: матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 220-річчю Нац. юрид. ун-ту імені Ярослава Мудрого (м. Харків, 11 жовт. 2024 р.) / уклад. О. Г. Середя, О. М. Ярошенко, О. В. Соловйов; за ред. О. Г. Середи. Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2024. С. 647–652.
- Хомич І. О. Адаптація пенсійного законодавства України до права Європейського Союзу в умовах воєнного стану. Інтеграція України до Європейського Союзу: виклики в умовах воєнного стану. Пам'яті професора Павла Заворотька та професора Володимира Денисова: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 4–6 листоп. 2024 р.) / за наук. ред. проф. Л. Г. Фалалєєвої. Київ: Вид-во «Людмила», 2025. С. 197–200
- Хомич І. О. Індексація пенсій в Україні: суперечливі аспекти законодавства та виклики соціальної справедливості. Проблеми реформування соціального законодавства в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови: матеріали Всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 листоп. 2024 р.) / за ред. Д. І. Сірохи, С. М. Черноус, І. С. Сахарук; уклад. М. О. Денисюк. Київ. 2024. С. 176–178.
- Хомич І. О. Постанови Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 821 та від 17.09.2025 № 1152 як інструмент чи бар'єр виконання рішень суду щодо призначення і перерахунку пенсій. Трудові та соціальні права в Україні: європейська інтеграція, воєнний стан, повоєнне відновлення: матеріали Всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 листоп. 2025 р.) / за ред. С. М. Черноус, І. С. Сахарук, М. О. Денисюк; уклад. М. О. Денисюк. Київ: Вид-во «Людмила», 2025. С. 166–168.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0119U102857; 0122U201164

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Трунова Галина Анатоліївна

2. Halyna A. Trunova

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1829-2561

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Скоробагатько Андрій Васильович

2. Andrii V. Skorobahatko

Кваліфікація: д. ю. н., 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0006-4757-4089

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Одеська морська академія"

Код за ЄДРПОУ: 01127799

Місцезнаходження: вул. Дідріхсона, Одеса, 65029, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Малюга Леся Юріївна

2. Lesia Y. Maliuha

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0523-221X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тимченко Геннадій Петрович

2. Hennadii P. Tymchenko

Кваліфікація: д.ю.н., старший науковий співробітник, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4263-9948

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трохосвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сімутіна Яна Володимирівна

2. Yana V. Simutina

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7579-187X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трохосвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Пархоменко Наталія Миколаївна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Пархоменко Наталія Миколаївна

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Топонар О.І.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна